

koncertní sezona

2025/26

SEVEROČESKÁ FILHARMONIE TEPLICE
uvádí 3. abonentní koncert
symfonického cyklu A

Jan Čmejla
klavír

**SEVEROČESKÁ FILHARMONIE
TEPLICE**

Petr Vronský
dirigent

4. prosince 2025 v 19 hodin
Dům kultury Teplice

www.severoceskafilharmonie.cz

Severočeská / North Czech
filharmonie / Philharmonic
Teplice Since 1838

Felix Mendelssohn-Bartholdy a Johannes Brahms byli oba hamburskými rodáky a klíčovými osobnostmi německé hudby 19. století. Východiska obou autorů byla přitom podobná a svou inspiraci často nacházeli ve vrcholné hudbě klasicismu. Mendelssohn-Bartholdy se přitom o hudbu svých předchůdců zajímal i jako organizátor. Přímo se zasloužil o znovuuvedení Bachova díla Matoušovy pašije nebo o opětovné zvýšení zájmu o hudbu Wolfganga Amadea Mozarta.

Německý hudební skladatel, klavírista a dirigent **Johannes Brahms** usiloval ve své tvorbě o syntézu starších hudebních forem z období klasicismu a romantismu. Bývá považován za dovršitele díla Ludwiga van Beethovena a za posledního velkého skladatele klasické německé hudební tradice, která sahá přes Mozarta a Haydna až k Bachovi. Jeho život neprovázely skandály a senzace. Pocházel z chudých muzikantských poměrů. Nicméně, hudba byla v té době považována za řemeslo dědiců se z otce na syna, a proto ve studiu hudby Johannesovi nikdo nebránil. Jeho osudovým nástrojem se velice brzy stal klavír. Ještě jako dítě začal Brahms vypomáhat rodinnému rozpočtu hraním spolu s otcem v různých lokálech a tanečnách. Zároveň se ale začal projevovat jeho mimořádný talent. V rodině se začalo uvažovat o tom, že by Johannes odcestoval do Ameriky a vystupoval tam jako zázračné dítě. Jeho učitelé se však podařilo tomuto plánu zabránit. Ve čtrnácti letech už ale byl mladý Brahms profesionálním klavíristou a z roku 1849, kdy mu bylo 16 let, pochází jeho první samostatné klavírní dílko. Již v mládí navázal celoživotní přátelství s významnými osobnostmi své doby, které ovlivnily jeho tvorbu, a sice s Clarou a Robertem Schumannovými a s předním houslistou Josephem Joachimem. Po časně smrti Roberta Schumanna dokonce vdovu Claru se sedmi dětmi podporoval. Prosadil se zejména v oblasti symfonické hudby, komorní hudby, písňové tvorby a skladeb pro pěvecké sbory. Johannes Brahms žil klidný zajištěný život a nikdy nezapomněl na podporu, kterou v mládí obdržel od starších uznávaných kolegů. Zůstal člověkem velkorysým a laskavým. Když u mladého umělce objevil talent, nezištně mu pomáhal. Udržoval přátelské vztahy s Antonínem Dvořákem a zasloužil se o prosazení jeho díla v Evropě. S Dvořákem byli nejen generační soupeřníci a přátelé. Sdíleli podobné názory na uměleckou tvorbu a navzájem se velice inspirovali.

Vznik **Klavírního koncertu č. 2 B dur**, op. 83, dělila od kompozice Brahmsova prvního klavírního koncertu časová prodleva více než dvou desetiletí. Práce na tomto opusu trvala tři roky, což naznačuje, že byl autor sebekritický. Claře Schumann napsal: „Chci vám říct, že jsem napsal velmi malý klavírní koncert s velmi malým a hezkým scherzem.“ Ironicky tím popisoval obrovské dílo, které věnoval svému učiteli Eduardovi Marxsenovi. Veřejná premiéra koncertu se konala v Budapešti v listopadu roku 1881. Skladatel usedl za klavír jako sólista za doprovodu Budapešťské filharmonie. Dílo se okamžitě setkal s úspěchem a Brahms jej pak provedl v mnoha městech po celé Evropě. Skladba má čtyři věty, což je pro koncerty klasického a romantického období netypické. Díky jedné větě navíc je skladba podstatně delší než většina ostatních koncertů té doby, přičemž typická provedení trvají kolem padesáti minut. Po dokončení poslal Brahms partituru svému příteli, chirurgovi a houslistovi Theodoru Billrothovi, kterému již dříve věnoval své první dva smyčcové kvartety, a dílo popsal jako „několik malých klavírních skladeb“. Bouřlivé scherzo dokonce popsal jako „malý záblesk scherza“.

První věta je komponována v koncertní variantě sonátové formy. Hlavní téma je uvedeno sólem pro lesní roh za doprovodu klavíru. Dechové nástroje poté uvádějí malý motiv, možná nevědomky vypůjčený z autorovy Serenády č. 2, než se objeví neobvykle umístěná kadence. Celý orchestr téma opakuje a zavádí další motivy. Klavír a orchestr spolupracují na rozvíjení těchto témat, než se tónina změní z F dur na f moll, v níž klavír přednáší obtížnou pasáž. Silný rozvoj témat pokračuje zpět do dur. Po odlišném přechodu, který hudební tok vede do mollové pasáže, se objevuje kóda, která tuto větu zakončuje. Navazující část se ujímá role scherza. Energie a virtuozita klavírního partu byly již pro Brahmsovy současníky obzvláště působivé a podmanivé. Téma pomalé věty připomíná píseň,

v níž hraje důležitou roli sólové violoncello. Melodii si s klavírem, a ve střední části i s klarinetem, vzájemně předávají. Závěr má formu veselého ronda v maďarském stylu. Klavír a orchestr uvádějí tečkované hlavní téma, po kterém následuje kantiléna hraná dřevěnými dechovými nástroji. Klavír toto téma dvakrát opakuje, dále rozvíjí a obrazně interpretuje. Poté vstupuje druhé téma, tentokrát přednesené klavírem. Opět obsahuje tečkované rytmy, ale je doplněno cyklickými figurami. Následuje další elegická část pro dechové nástroje, která přes pasáž Un poco più presto přechází do závěrečné kódy.

Felix Mendelssohn-Bartholdy byl podobně jako Mozart ve své době označován za zázračné dítě a zámožná rodina jeho talent podporovala. První klavírní lekce mu dávala jeho matka, od osmi let začal v Berlíně studovat skladbu. Své první významnější hudební dílo, klavírní kvartet, složil ve třinácti letech. Rovněž soubor dvanácti smyčcových symfonií v barokizujícím stylu vznikl ve skladatelově útlém věku, v období mezi 12 a 14 lety. Nutno poznamenat, že skladby mladého Mendelssohna byly nejprve přednášeny soukromým orchestrem pro zámožné přátele jeho rodičů, jinak byla ale dlouhou dobu prakticky ignorována. Později začal mladý Felix studovat skladbu u skladatele a klavírního virtuóza Ignaze Moschelese, který se ve svém deníku svěřil, že ho prakticky již neměl čemu naučit. Ačkoli studoval v mládí i jiné obory (vzdělával se v umění, literatuře, jazycích a filozofii), jako dvacetiletý dospěl k rozhodnutí, že se bude živit hudbou. Pracovní život trávil mezi Berlínem a Velkou Británií, kde si získal velkou popularitu. Ve svých šestadvaceti letech byl vybrán jako dirigent Gewandhausu v Lipsku, kde setrval do konce života, a dokonce zde založil konzervatoř, na níž mimo jiné vyučoval jeho učitel Moscheles či Robert Schumann. Mendelssohn byl velice dobře obeznán s hudbou Johanna Sebastiana Bacha a obdivoval ji. Spojnice byla jednoznačná, skladatelova prateta Sarah byla žákyní Bachova syna Wilhelma Friedemanna a podporovala vdovu po Carlu Philippu Emanuelu Bachovi. Za svůj život nashromáždila mnoho Bachových rukopisů. Mendelssohn významně přispěl ke vzkříšení zájmu o hudbu největšího barokního autora po celé Evropě. Sám byl velice hudebně plodný, složil 121 děl. Není bez zajímavosti, že mnohé z hudebních materiálů po skladatelově smrti spravovala žena Roberta Schumanna Clara. V osobním životě byl skladatel křehkým introvertem se sklonem k depresím, měl podlomené zdraví v důsledku přepracování a nervových stresů. Osudným otrávením pro něj byla smrt milované sestry Fanny, též dané skladatelky. Zemřel o několik měsíců později po sérii srdečních infarktů ve věku 39 let. Okázalý pohřeb v lipském chrámu a několikastránkové nekrology o nenahraditelné ztrátě nedávaly tušit, jaké budou další osudy Mendelssohnova díla. Ze strany příznivců novoromantického směru se totiž záhy dostavily výtky k údajné povrchnosti hudebního vyjadřování. Vynikal v nich zejména Richard Wagner. Po zavedení tzv. norimberských zákonů dokonce Mendelssohnovo jméno (kvůli židovskému původu, ačkoliv byl pokřtěn) zmizelo v jeho domovině z repertoáru. Posluchačská a interpretační obliba Mendelssohnovy hudby však trvala a přes všechna dějinná i politicky motivovaná intermezza trvá dodnes. Jeho sochy, kdysi strhávané, jsou zpět na svých místech. A v Lipsku, v domě, kde strávil poslední tři roky svého života, má nádherné muzeum.

Symfonii č. 5 D dur / d moll, op. 107, známou jako Reformáčnická, zkomponoval Mendelssohn v roce 1830 na počest 300. výročí vyhlášení tzv. Augsburské konfese. Představení klíčového dokumentu o luteránství císaři Karlu V. v červnu roku 1530 bylo významnou událostí protestantské reformace. Symfonie byla vydána až dvě dekády po skladatelově smrti. Proto je uváděna jako pátá, přestože ve skutečnosti byla autorovou druhou symfonií v pořadí. Ačkoli se příliš často nehraje, je dnes známější než v době svého vydání. Název „Reformáčnická“ zvolila Mendelssohnova sestra Fanny. Práce na symfonii započal mladý autor rok předtím než pruský král Fridrich Vilém III. vůbec oznámil oslavy výročí Augsburské konfese a doufal, že bude uvedena na slavnostech v Berlíně. Měl v úmyslu skladbu dokončit do ledna roku 1830 a před červnovými oslavami absolvovat čtyřměsíční turné. Skladatelovo špatné zdraví a k tomu navíc náказа spalničkami zapříčinily zpoždění kompozice i turné až do května, kdy už bylo pozdě na to, aby augsburská komise dílo pro oslavy uznala. Existují

domněnky, že možnou příčinou nepřijetí symfonie v Augsburgu byl antisemitismus. V konkurenci uspěl ve výběru skladby pro oslavy v Berlíně velmi populární skladatel Eduard Grell. Ve svých dílech zachovával extrémně konzervativní postupy. Jeho skladba pro mužský sbor nejspíše odpovídala požadavkům augsburské komise lépe než Mendelssohnovy rozsáhlé symfonie, které mohly být ve své době považovány za nevhodné. Mendelssohn obnovil svá turné ihned po dokončení skladby. V Paříži orchestr Françoise Antoina Habenecka dílo odmítl jako „příliš učené“. Hudební historik Larry Todd naznačuje, že francouzští katolíci možná také považovali symfonii za příliš protestantskou. V Londýně ji Mendelssohn k provedení nenabídl. Vrátil se do Berlína, kde skladbu zrevidoval a po dvou letech konečně představil publiku. V dalším období ji však označil za mladické dílo a už se k ní nevracel. Proto byla znovu provedena až více než 20 let po skladatelově smrti.

Na titulní straně Mendelssohnova rukopisu je jako základní tónina symfonie uvedena D dur. V ní se ale odvíjí pouze pomalý úvod, zatímco hlavní téma a kadenční nastavení první věty jsou v d moll. Sám skladatel symfonii jako d moll alespoň při jedné příležitosti označil. Během pomalého úvodu Mendelssohn cituje ve smyčcích „Dresdner Amen“, sekvenci sedmi tónů zpívanou sbory během bohoslužeb v Sasku od začátku 19. století. Motiv z pera Johanna Gottlieba Naumanna (1741–1801) zkomponovaný pro královskou kapli v Drážďanech se rozšířil do dalších kostelů, katolických i luteránských. Ve svých skladbách jej dále využili například Richard Wagner, Anton Bruckner, Gustav Mahler nebo Manuel de Falla. Smyčce jsou střídavě přerušovány „bojovými pokřiky“ z dechové sekce. Ve smyčcích se záhy opět objevuje drážďanské Amen a přechází do pasáže Allegro con fuoco v sonátové formě. Druhá věta, scherzo v B dur, se od úvodní části velmi liší, a to zejména odlehčením nálady. Následuje lyrická část v g moll primárně pro smyčce. Objevují se v ní odkazy na drážďanské Amen i na druhé téma první věty. Čtvrtá věta vychází z chorálu Martina Luthera „Eine feste Burg ist unser Gott“ (Hrad přepevný jest Pán Bůh náš). Sonátová forma probíhá převážně ve čtyřdobém metru. V partituře jsou však patrné neoznačené změny taktu na dvoudobý, aby struktura odpovídala původnímu nápěvu Martina Luthera. Na samém konci kódy hraje silnou verzi chorálu celý orchestr.

Jan Čmejla se věnuje hře na klavír od svých šesti let. Své první hudební vzdělání získal na ZUŠ I. Hurníka a na Gymnáziu a hudební škole hl. m. Prahy, kde studoval pod vedením T. Vejvodové a L. Klánského. Po absolutoriu Pražské konzervatoře pod vedením E. Boguniové pokračuje ve studiích u významného pedagoga W. Schmitt-Leonardyho na Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst Mannheim. V březnu 2025 vyhrál International Johann Sebastian Bach Competition Leipzig 2025, což je historicky první vítězství českého klavíristy v nejprestižnější mezinárodní bachovské soutěži. Kromě titulu „Bachpreisträger“ získal ve stejné soutěži Cenu publika a další ocenění, jako například vydání vlastního CD a rovněž jej spolu s dalšími finalisty čeká v červnu trojkonzert v rámci Bachfestu v Lipském Gewandhausu pod taktovkou Jakuba Hrůši. V roce 2023 se Jan Čmejla stal laureátem nadace světově uznávaného violoncellisty Gautiera Ca-

pučona, s nímž si zahrál na zámku Elmau v Německu. Stal se nejmladším vítězem jedné z nejprestižnějších klavírních soutěží v Evropě „Concours International de Piano d'Epinal 2022“ a je laureátem řady mezinárodních soutěží včetně Santa Cecilia (2021), Dvořák International Piano Competition – Concertino Praga (absolutní vítěz v roce 2019) a je rovněž držitelem Kern Foundation Prize vynikající ruské pianistky Olgy Kern. V roce 2015 se během vídeňského Allianz Junior Music Camp, který je určen desítky vybraných talentů z celého světa, setkal s čínským klavíristou Lang Langem. Rovněž se zúčastnil masterclassu s renomovaným klavíristou Borisem Giltburgem.

Díky svým soutěžním úspěchům měl příležitost vystoupit s Filharmonií Bohuslava Martinů Zlín, Filharmonií Brno, Komorní filharmonií Pardubice, Severočeskou filharmonií Teplice, Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu, Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK a Státnou filharmónií Košice. V březnu 2019 vystoupil se sólovým recitálem v National Bohemian Hall v New Yorku a v Kennedyho Centru ve Washingtonu v rámci prestižního koncertního cyklu Millennium Stage. Se sólovým recitálem vystoupil též v Chicagu, Barceloně nebo Ottawě. Po boku Václava Hudečka účinkoval v rámci festivalu Svátky hudby 2016 a sólovým koncertem se uvedl též na MHF Český Krumlov 2021. V roce 2024 vydal u Radioservisu album Přeskoumáno s díly Sergeje Rachmaninova a českého skladatele Adama Skoumala. V tomtéž roce rovněž debutoval vystoupením v Hong Kongu v Alliance Hall. Kromě koncertování se rád věnuje pedagogické činnosti a poskytl řadu masterclassů například na Performing Academy of Arts, Chinese University of Hong Kong nebo Educational University of Hong Kong.

Petr Vronský, původně úspěšný houslista, laureát soutěže Beethovenův Hradec v roce 1964, začal svou dirigentskou dráhu v roce 1971 v plzeňské opeře. Odtud přešel v roce 1974 do Ústí nad Labem jako šéf operního souboru. Pro jeho umělecký rozvoj byly důležité úspěchy v dirigentských soutěžích v Olomouci (1970), Besançonu (1971) a v Berlíně v soutěži H. von Karajana (1973). V roce 1978 se stal dirigentem a v letech 1983–1991 šéfdirigentem Státní filharmonie Brno, s níž hostoval

v mnoha zemích Evropy a v Japonsku. V letech 2002–2005 zastával pozici šéfdirigenta Janáčkovy filharmonie Ostrava, s níž absolvoval rovněž řadu zahraničních turné (Japonsko Španělsko, Rakousko, SRN, Polsko atd). Od roku 2005 byl 13 sezón šéfdirigentem Moravské filharmonie Olomouc a působil jako docent oboru dirigování na Hudební fakultě pražské AMU. Pravidelně vede přední světové orchestry, například Antverpský královský filharmonický orchestr, Berlínské symfoniky, Devlet Senfoni Orchestrası Istanbul, Metropolitan Orchestra Tokyo, Jeruzalem Symphony Orchestra, Filharmonický orchestr Rio de Janeiro, Mnichovský rozhlasový orchestr, Petrohradský filharmonický orchestr atd. Spolupracuje také s Českou filharmonií, Symfonickým orchestrem hl. města Prahy FOK, Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu, PKF – Prague Philharmonia a s operními scénami doma (Národní divadlo Praha, Státní opera Praha, Janáčkova opera Brno, Divadlo J. K. Tyla Plzeň) i v zahraničí (Kammeroper Wien, Dance Theatre Haag). Jeho repertoár zahrnuje přes 200 klasických, moderních, operních a symfonických děl. Je považován za všestranného dirigenta širokého záběru s mimořádným temperamentem a citem pro interpretaci. V roce 2016 obdržel Krajskou cenu olomouckého kraje. Od koncertní sezóny 2018–2019 působí na postu šéfdirigenta Severočeské filharmonie Teplice.

PROGRAM:

Johannes Brahms (1833–1897)

Koncert pro klavír a orchestr č. 2 B dur, op. 83

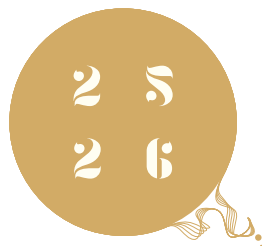
Allegro non troppo
Allegro appassionato
Andante
Allegretto grazioso

Přestávka

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809–1847)

Symfonie č. 5 D dur / d moll, op. 107 „Reformační“

Andante. Allegro con fuoco
Allegro vivace
Andante
Andante con moto. Allegro vivace

koncertní sezona
2025/26

Vánoční koncert pro pra-rodice s dětmi

vánoční koledy i známé symfonické melodie

Petr Iljič Čajkovskij
Antonio Vivaldi
Jacques Offenbach
vánoční koledy

Účinkují

Silvie Mlynarczyková
skřítek Malvínka

Dirigent
Tomáš Stanček

Režie
David Kříž

Autorka projektu
Štěpánka Biedermann

Severočeská filharmonie Teplice

20. prosince 2025 v 10:30 hod.
Koncertní sál Domu kultury Teplice

Vstupné 200 Kč, abonenti SČF, studenti, děti,
senioři a držitelé průkazu ZTP 100 Kč
Předprodej vstupenek v pokladně
Domu kultury Teplice a na www.ticketportal.cz.

www.severoceskafilharmonie.cz

Severočeská / North Czech
filharmonie / Philharmonie
Teplice Since 1838

Za finanční podpory Ministerstva kultury ČR a Ústeckého kraje

Teplice

ústecký kraj

PŘÍŠTÍ PROGRAM
KOMORNÍ CYKLUS K | KONCERT 3

10. prosince 2025 v 19 hodin
Lázně Beethoven Teplice

Program:

Ludwig van Beethoven:
Klavírní trio D dur, op. 70 č. 1 „Geistertrio“

Bedřich Smetana:
Klavírní trio g moll, op. 15

Účinkují:

Halíř Trio

Eduardo García Salas – housle

Jana Podolská – violoncello

Barbora Křištofová Sejáková – klavír

Severočeská filharmonie Teplice

+420 778 888 013 | e-mail: sev.filharmonie@seznam.cz
www.severoceskafilharmonie.cz | www.scf.sf.cz

Změna programu vyhrazena.
Při koncertech je zakázáno fotografovat a pořizovat audiovizuální záznamy.

Za finanční podpory Ministerstva kultury ČR a Ústeckého kraje